

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران
دانشکده پرستاری و مامایی

عنوان:

**بررسی تاثیر آموزش خودمراقبتی به روش کارگاهی به مادران در پیشگیری از
دادن خودسرانه دارو به فرزندان**

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد پرستاری

در رشته سلامت جامعه

نگارنده:

اکرم نعیمی

استاد راهنما:

سرکار خانم دکتر شهزاد پاشایی پور

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر رضا نگارنده

سال: ۱۳۹۷

چکیده

مقدمه: امروزه مصرف خودسرانه دارو یکی از بزرگترین مسائل بهداشتی، اقتصادی و اجتماعی در جوامع مختلف از جمله ایران است. این بحران پیامدهای ناگواری را به دنبال دارد. کودکان آینده سازان جامعه هستند و حفظ و ارتقاء سلامت آنان به عنوان یک گروه آسیب پذیر در نظام سلامت اهمیت دارد. بنابراین، این مطالعه با هدف تعیین تاثیر آموزش خودمراقبتی به روش کارگاهی به مادران در پیشگیری از دادن خودسرانه دارو به فرزندان انجام شده است.

روش کار: این پژوهش از نوع کارآزمایی بالینی تصادفی شده است که روی ۱۰۶ مادر دارای کودک زیر ۶ سال مراجعه کننده به مراکز خدمات جامع سلامت شهرستان شازند انجام شده است. نمونه ها به صورت در دسترس و بر اساس معیارهای ورود به مطالعه انتخاب و بصورت تخصیص تصادفی و تشکیل بلوک های ۴ تایی در گروه کنترل و مداخله قرار گرفتند. ابزار پژوهش پرسشنامه های شامل مشخصات دموگرافیک و سازه های نظریه شناختی اجتماعی و پرسشنامه عملکرد مصرف خودسرانه دارو بوده است. برای تعیین اعتبار علمی پرسشنامه از روش اعتبار صوری و محتوا، برای تعیین پایایی آن از آزمون مجدد و همسانی درونی استفاده شد. مداخله آموزشی که برای گروه های ۶-۸ نفره به صورت ۲ جلسه در هفته برگزار شد شامل ۵ جلسه ۲ ساعته به روش کارگاهی بود که مباحث مصرف خودسرانه دارو، عوارض مصرف خودسرانه دارو و خودمراقبتی در ناخوشی های جزئی در کودکان و درمان های خانگی را در بر می گرفت. پرسشنامه به صورت خود گزارشی در دو مرحله پیش از مداخله و ۱۲ هفته بعد از مداخله آموزشی توسط شرکت کنندگان تکمیل گردید. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از شاخص های آمار توصیفی مثل توزیع فراوانی، درصد فراوانی، میانگین، انحراف معیار، میانه، دامنه میان چارکی و آمار استنباطی از جمله آزمون های آماری کای دو، تی مستقل، تی زوجی و ویلکاکسیون و فیشر استفاده شد. کلیه محاسبات آماری به کمک نرم افزار SPSS نسخه ۱۶ انجام گردید.

یافته ها: دو گروه از نظر مشخصات دموگرافیک به جز سن مادران و سالهای ازدواج همگن بودند همچنین دو گروه در سازه های نظریه شناختی اجتماعی به جز سازه انتظاره پیامد و عملکرد مصرف خودسرانه نیز همگن بودند، که البته با آزمون کوواریانس اثر آنها در نظر گرفته شد. پیش از مداخله میانگین و میانه نمرات مربوط به سازه های نظریه و عملکرد مادران در دو گروه اختلاف معناداری نداشتند ($p > 0.05$) در حالی که بعد از مداخله آموزشی در گروه مداخله میانه و میانگین نمرات در سازه های آگاهی، انتظار پیامد، حمایت اجتماعی و خودکارآمدی افزایش معناداری داشت ($p < 0.05$) و در گروه کنترل بعد از مداخله آموزشی به جز در سازه حمایت اجتماعی در سایر سازه ها اختلاف معناداری مشاهده نشد ($p > 0.05$). نمره عملکرد مصرف

خودسرانه دارو در دو گروه از نظر تعداد داروی که مورد مصرف خودسرانه قرار گرفته است و تعداد بیماری که برای درمان آن اقدام به مصرف خودسرانه دارو شده بود بعد از مداخله اختلاف معناداری وجود داشت ($p < 0.05$).

نتیجه گیری: نتایج پژوهش نشان داد که برنامه آموزشی خودمراقبتی در ناخوشی های جزئی به روش کارگاهی و مبتنی بر نظریه شناختی اجتماعی می تواند بر ارتقای رفتارهای پیشگیری کننده از مصرف خودسرانه دارو موثر باشد، بنابراین برنامه ریزان، مدیران و سیاست گذاران نظام سلامت می توانند از این روش در ارتقاء رفتارهای پیشگیری کننده از مصرف خودسرانه دارو استفاده کنند.

کلمات کلیدی: مصرف خودسرانه دارو، خودمراقبتی، نظریه شناختی اجتماعی

**Tehran University of Medical Sciences
School of Nursing & Midwifery**

Title:

**The effect of self-care education by workshop method for
mothers in prevention of self-medication to children**

**"A thesis submitted as partial fulfillment of the requirements for Master of Science
(MSc) Degree"**

**In
Community Health Nursing**

**By
Akram Naeimi**

**Supervisor :
Dr. Shahzad Pashaepoor**

**Consultant:
Dr. Reza Negarandeh**

2019

The effect of self-care education in a mothers' workshop on preventing the self-medication to children

Abstract

Background: Today, self-medication is one of the biggest health, economic and social issues in various societies, including Iran. This crisis has bad consequences. Children are the future of society and protect and promote their health is important as a vulnerable group in the health system. Therefore, the aim of this study was to determine the effect of self-care education on a mothers' workshop in preventing the self-medication children.

Methods: This randomized clinical trial was conducted on 106 mothers with children under 6 years of age referred to Shazand comprehensive health centers. The samples were selected according to the criteria for entering the study and were randomly assigned to four blocks in the control and intervention groups. The research instrument was a questionnaire including demographic characteristics and social cognitive theory constructs, and the questionnaire for the self-medication. In order to determine the reliability of the questionnaire, using face validity and content method, re-test and internal consistency were used to determine its reliability. The educational intervention, which was held in groups of 6-8 people in 2 sessions per week, included 5 sessions of 2 hours in a workshop that discussed issues of arbitrary use of medication, drug use complications and self-care in minor illnesses in children and home-based treatments. The self-report questionnaire was completed in two stages before intervention and 12 weeks after intervention by the participants. To analyze the data, descriptive statistics such as frequency distribution, frequency, mean, standard deviation, mean, inter-quartile domain and inferential statistics including Chi-square, independent t-test, paired t-test and Wilcoxon and Fisher were used. All statistical calculations were performed using SPSS software version 16.

Finding: The two groups were homogeneous in terms of demographic characteristics, except for the age of mothers and number of marriage years. Also, the two groups were homogeneous in performance of self-medication and constructs of social cognitive theory except for the expectation outcome construct, that of course considered by their covariance test. Before the intervention, the mean and median scores related to the construct There was no significant difference between the two groups in structures of theory and practice of the mothers ($p < 0.05$). However, there was a significant increase in the intervention group in the mean scores for knowledge, expectation outcome, social support and self-efficacy ($0.05 > p$). In the control group, after intervention, there was not significant difference social cognitive theory constructs theory ($P < 0.05$) except social support construct. Performance self-medication score in the two groups in terms of the number of drugs administered self-

medication and the number of illnesses used to treat it self-medication, After intervention, there was a significant difference ($P < 0.05$).

Conclusion: The results of this study showed that the self-care educational program in Minor diseases and Cognitive-Social theory workshops can promote the preventive behaviors of self-medication so, health planners, managers and policy makers and mothers. This method used to promotion the preventive behaviors of self- medication.

Keywords: self- medication, Self-care, Social Cognitive Theory, children